

ŽIDOVSKÁ ZAHRADA NA NOVÉM MĚSTĚ PRAŽSKÉM

Poslední poznatky na základě archeologického výzkumu

TOMASZ CYMBALAK — VERONIKA STAŇKOVÁ

Výsledky několika archeologických výzkumů provedených mezi lety 2009–2014 v severní části Horního Nového Města pražského rozšířily naše dosavadní znalosti o největší nekropoli židovské komunity ve středověkých Čechách, fungující zde od 2. poloviny 13. do 2. poloviny 15. století. Aktivita archeologů ve sledovaném prostoru byla spojená zejména s novostavbou obchodně kancelářského objektu Quadrio, kde až do doby výstavby metra (70. léta 20. století) existovala tradiční hustá městská zástavba s počátky v raném středověku. Nové poznatky o židovském hřbitově doplňují pestrou škálu posledních zjištění o sídlištní mozaice zkoumaného prostoru.

THE JEWISH GARDEN IN PRAGUE'S NEW TOWN. THE LATEST FINDINGS BASED ON ARCHAEOLOGICAL RESEARCH

A listing of all archaeological research activities within the "Jewish Garden" emphasizing the results of research carried out in 2009–2014 and presenting their contribution to the expansion of our existing knowledge of what is the largest necropolis of a Jewish community in medieval Bohemia. Burials took place in the necropolis from the second half of the 13th century to the second half of the 15th century. In the 14th century it was attached to the northern part of the Upper New Town of Prague. The work of archaeologists within this monitored area was primarily associated with the new construction of the Quadrio commercial office building, in an area where there once was a traditional dense urban area originating in the early Middle Ages, until the construction of the metro in the 1970's. New findings about the Jewish cemetery supplement a wide range of recent discoveries regarding the settlement mosaic of the investigated area.

Klíčová slova — archeologický výzkum — Praha-Nové Město — Židé — hřbitov — pohřebiště — Židovská zahrada — náhrobky — středověk

Key words — archaeological research — Prague's New Town — Jews — cemetery — burial site — Jewish Garden — tombstones — Middle Ages

V nejbližším okolí a na ploše samotné kulturní památky „židovský hřbitov bývalý – zv. Židovská zahrada, archeologické stopy“ (r. č. ÚSKP 50198/1–2266) bylo v posledních letech provedeno několik záchranných archeologických výzkumů. Jejich realizace byla z větší části svěřena archeologickému odboru Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v hlavním městě Praze, a vždy souvisela se stavebními aktivitami v této části metropole.

Vědecky a společensky citlivá oblast si pokaždé vyžádala úzkou spolupráci s odborníky ze Židovského muzea v Praze a se zástupci Židovské obce v Praze. Nově získané informace z terénních výzkumů umožňují doplnit naše dosavadní představy o rozsahu a době vzniku největší židovské nekropole na území Čech.

Židovská zahrada

Nejstarší informace o existenci židovského hřbitova v prostoru na jih od staroměstských hradeb (obr. 1) jsou tradičně spojovány s listinami českého krále Přemysla Otakara II. z 2. poloviny 13. století. Zmíněné zápisy pocházejí z let 1254, 1255, 1262 a 1268 a obsahují ustanovení vydaná na ochranu Židů, jejich majetků a hřbitovů v celém království (CDB V/1, č. 36, č. 41, č. 316, s. 76–48,

s. 85–91, s. 471–474; CIM I, č. 4, s. 9–12; CIB I, č. 45, s. 131–134; BRUGGER/WIEDL 2005, č. 32, č. 34, č. 39, s. 42–48, s. 51–54; CDB V/2, č. 566, s. 137–143). Ze znění listin vyplývá, že novoměstská nekropole nemusela být v rámci pražské sídelní aglomerace z doby středověku a dále v rámci celého království jedinou (opačný názor DRAGOUN 2000, 447; DRAGOUN 2002, 235).

Přesto po dlouhá léta bylo místo mezi ulicemi Spálenou, Lazarskou,

Obr. 1. Historické jádro Prahy (PPR) s vyznačením plochy Josefova (v současných hranicích) a Židovské zahrady (podle historických pramenů) **žlutě** a průběhu staroměstských hradeb s příkopem **tmavě šedě** (zobrazil T. Cymbalak, 2014).

